

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av skolors arbete för att
uppmärksamma och förebygga frånvaro vid Fria Maria
barnskola belägen i Stockholms kommun med
Friskolan Fria Maria barnskola ekonomiska förening
som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Fria Maria barnskola avseende arbetet med att uppmärksamma och förebygga frånvaro i årskurserna 4–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning skapar rektorns styrning förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete i skolan?
2. I vilken utsträckning använder skolenhetens personal arbetssätt som möjliggör tidig upptäckt av frånvaro?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom varje område bedöms om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja kvaliteten inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fria Maria barnskola i följande utsträckning:

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Rektorns styrning skapar i flera delar förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att följa upp och analysera frånvaro behöver utvecklas ytterligare så att det tydligare omfattar en övergripande nivå.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Personalen arbetar i hög utsträckning för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 22 april 2027 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till
skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller per post till
Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till
Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:6699) i de
handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Här bedöms hur rektorn styr och leder skolenheten för att skapa förutsättningar och strukturer för ett frånvaroförebyggande arbete. Det handlar om arbetet med att följa upp och analysera frånvarostatistik för att kunna urskilja mönster och risker att rikta det förebyggande arbetet mot. Det omfattar också att utveckla och förankra gemensamma förhållnings- och arbetssätt samt att skapa förutsättningar för samverkan mellan olika personalgrupper. I detta ingår en tydlig roll- och ansvarsfördelning i arbetet med att motverka frånvaro. Rektorns arbete med att identifiera behov av kunskap och kompetensutveckling om frånvaro samt genomföra insatser för att tillgodose dessa ingår också.

Rektorns styrning skapar i flera delar förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorns svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppföljning och analys av frånvaro

Rektorn följer regelbundet och systematiskt upp och analyserar frånvaron på individnivå, men frånvaroanalysen på övergripande nivå är begränsad. Grunden för uppföljningen är den dagliga frånvaroregistreringen som undervisande lärare genomför i ett digitalt närvarosystem. Skolsköterskan och kuratorn har i uppdrag att regelbundet sammanställa frånvaron såväl veckovis som månadsvis. Sammanställningarna visar frånvaron uppdelad på ett antal olika parametrar, till exempel beviljad ledighet, sen ankomst, oanmäld och anmäld frånvaro och omfattar både individnivå och skolenhetsnivå. Den veckovisa sammanställningen diskuteras vid arbetslagsmöten, där även rektorn och en representant från elevhälsan deltar. Vid dessa tillfällen är det främst mönster i frånvaron på individnivå som uppmärksammas. Ett exempel på det är att en elev vid läsårsstart plötsligt började få sen ankomst på flera lektioner. När elevhälsan kartlade frånvaron visade det sig frånvaron berodde på nya gruppkonstellationer med flera förflyttningar mellan olika klassrum. Förutom statistiken använder rektorn även mentorernas dokumentation kring enskilda elevärenden, exempelvis vilka kontakter som har tagits med vårdnadshavare och vad som framkom i de samtalen. Det gör att rektorn

och elevhälsan är väl insatta i de diskussioner som förs i arbetslagen om tidiga tecken på enskilda elevers frånvaro och vilka förändringar som görs för att minska frånvaron. Den månadsvisa sammanställningen används på de veckovisa elevhälsoteamsmötena då rektorn tillsammans med elevhälsoteamet analyserar elevernas frånvaro över tid och söker mönster på en övergripande nivå. Rektorn följer regelbundet upp om frånvaron på skolenheten förändras över tid, exempelvis om ogiltig frånvaro ökar eller minskar och vad det i så fall beror på. Däremot analyserar inte rektorn medvetet och strukturerat frånvaron på en övergripande nivå, som att till exempel undersöka om det är skillnader mellan olika klasser, ämnen eller mellan flickor och pojkar. Det förekommer att rektorn ibland identifierar risker för frånvaro kopplat till skolenhetens organisation och vidtar då åtgärder i det förebyggande frånvaroarbetet. Exempel på det är att bemanningen har utökats vid förflyttningar och att det är möjligt att planera och genomföra undervisningen i idrott och hälsa uppdelat på en större och en mindre grupp elever. Utifrån den första månadssammanställningen under höstterminen uppmärksammade rektorn till exempel hög frånvaro i en av klasserna under inledningen av höstterminen. Skolsköterskan tillsammans med mentorn har därefter tillsammans undersökt orsakerna till frånvaron. Deras kartläggning visade att frånvaron berodde på sjukdom. Rektorn har dock beslutat att följa upp klassens frånvaro i speciell ordning då frånvaron var så koncentrerad till en av klasserna. Sammanfattningsvis genomförs en utförlig uppföljning och analys av frånvaro på individnivå och vissa mönster identifieras även på övergripande nivå. Analysen på övergripande nivå genomförs dock inte fullt ut på ett systematiskt sätt.

Förutsättningar för ett gemensamt arbete

Rektorn utvecklar gemensamma arbets- och förhållningssätt i det förebyggande frånvaroarbetet och ansvarsfördelningen i arbetet är tydlig. Skolenhetens rutiner är väl implementerade bland lärare och elevhälsans personal. Av rutinerna framgår det vem som ansvarar för när en insats ska genomföras, vad som ska genomföras och hur det ska dokumenteras. Till rutinerna finns det även stödmaterial i form av intervjuguider som kan användas i samtal med elev respektive vårdnadshavare för att utreda skolsituationen. I rutinerna framgår det också vilka olika mönster och tecken på frånvaro som lärare ska vara observanta på, exempelvis så kallad korridorsvandring, frånvaro efter lov och helger eller magont/huvudvärk. Inför varje läsårstart går elevhälsan igenom skolenhetens rutiner och nyanställda får information om rutinerna. Specialpedagogen har också ett uttalat uppdrag att i de olika sammanhangen där frånvaron diskuteras informera om tidiga tecken till frånvaro och ställa följdfrågor med syftet att implementera arbetssättet. Det är tydligt uttalat att det är mentorn som ansvarar för att hålla sig uppdaterad om elevers frånvaro och hantera

eventuella kontakter med elev och vårdnadshavare gällande tidiga tecken på en ökad frånvaro. Varje vecka ska skolsköterskan och kuratorn sammanställa frånvaron och den sammanställningen ska mentorn använda då hen söker efter mönster i elevens frånvaro. I skolenhetens frånvarorutiner finns det tre steg utifrån hur många dagars frånvaro en elev har. Det första steget är vid tio dagars frånvaro då mentorn ska ha samtal med eleven om hans frånvaro samt kontakta vårdnadshavare. Nästa steg är vid 15 dagars frånvaro och då ska mentorn boka in ett möte med vårdnadshavare och elev samt återkoppla till elevhälsoteamet. Det tredje steget sker vid 20 dagars frånvaro och då ska mentorn skyndsamt boka ett möte med vårdnadshavare och eventuellt med eleven. I det mötet ska mentor och en representant för elevhälsan delta. Vid samtliga steg ska information som framkommer i de olika samtalen dokumenteras i en så kallad elevmapp. Om frånvaron ändå fortsätter trots insatta åtgärder ska ärendet hanteras i elevhälsoteamet och rektorn ska fatta beslut om det fortsatta arbetet.

För att skapa gemensamma förhållningssätt i det förebyggande frånvaroarbetet arbetar rektorn aktivt med att utveckla trygga relationer mellan personal och elever. Ett sätt som används för att uppmärksamma all personal om vikten av trygga relationer är att arbetslagen varje termin går igenom samtliga elever och ser över att det för varje elev finns någon personal som har en god relation med respektive elev. Att eleverna har en trygg vuxen på skolenheten är också information som mentorerna efterfrågar av eleverna vid utvecklingssamtal samt vid de terminsvisa elevenkäterna som inte är anonyma. Det är även väl förankrat bland personalen att de alltid ska rådgöra med varandra om vem som är bäst lämpad att ta kontakt med elev och vårdnadshavare i det frånvaroförebyggande arbetet. Skolenhetens personal diskuterar och arbetar återkommande med vilket bemötande såväl personal som elever ska mötas av, exempelvis att eleven välkomnas tillbaka efter frånvaro och att mentorn samtalar med eleven.

Rektorn organiserar arbetet så att skolenhetens personal har goda möjligheter att samverka i det frånvaroförebyggande arbetet. Skolenhetens frånvarorutiner medför att det är tydligt när och hur informationen ska föras vidare mellan olika personalgrupper. Skolenhetens mötesstruktur möjliggör också för lärarna och elevhälsan att samverka. Genom denna struktur kan de olika professionerna gemensamt följa upp elevers frånvaro och agera då de identifierar mönster i frånvaron som kan indikera att det finns en risk att problematisk frånvaro utvecklas.

Rektorn följer regelbundet upp att gemensamma förhållningssätt, arbetssätt och rutiner tillämpas och om det är någonting som behöver

förändras i det frånvaroförebyggande arbetet. Det gör rektorn bland annat genom att regelbundet delta på arbetslagsmöten och elevhälsoteamsmöten. Exempelvis har ett digitalt frånvarosystem införts, vilket underlättar statistiken, och frånvaron sammanställs oftare än tidigare då det ibland fanns tendenser att mentorer avvaktade med sina kartläggningar av frånvaro. Rektorn har även tydliggjort att frånvaron ska hanteras veckovis av mentorn och arbetslaget. Det i sin tur medför att om en mentor inte skulle ha uppmärksammat tecken på frånvaro så blir arbetslaget snabbt delaktigt i arbetet samtidigt som det uppmuntrar arbetslaget till att samarbeta kring eleverna. Rektorn arbetar för att bibehålla och utveckla gemensamma förhållningssätt i det frånvaroförebyggande arbetet bland annat genom att aktivt delta i frånvaroarbetet och ställa utmanande frågor till personalen. Det i sin tur medför att det är vad skolan kan göra som är i fokus i diskussionerna.

Kunskap och kompetensutveckling

Rektorn följer systematiskt upp personalens behov av kunskap och kompetensutveckling gällande det frånvaroförebyggande arbetet. Rektorn inhämtar information om behoven dels strukturerat i medarbetarsamtal och i uppföljningen av skolenhetens frånvaroförebyggande arbete, dels genom att rektorn är delaktig i forum där personalen arbetar frånvaroförebyggande. Exempelvis har rektorn tidigare identifierat ett behov av ytterligare kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) då det har varit en elevgrupp som ökat på skolenheten samtidigt som det är en riskgrupp gällande frånvaro. Skolenhetens personal har därför tagit del av en forskningssammanställning om frånvaro och rektorn har haft ett visst samarbete med en skolenhet som är specialiserad på elever med NPF. Under föregående och pågående läsår arbetar de också därför, under ledning av elevhälsan, med att göra lärmiljön tillgänglig för alla elever. Det gör de bland annat för att rektorn i sin uppföljning av skolenhetens frånvaroarbeta har identifierat att de förändringar och anpassningar som de ofta gör då enskilda elever har en ökad risk för frånvaro, gynnar flertalet elever. Exempelvis har de fokuserat på den fysiska tillgängligheten och hur viktigt det är att alla schemabrytande aktiviteter är väl förberedda och att elever och vårdnadshavare har fått information om vad som ska hända. Uppföljningen av de insatta kompetensutvecklingsinsatserna visar att det nu är fler elever som aktivt deltar i undervisningen än tidigare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att följa upp och analysera frånvaro behöver utvecklas ytterligare så att det tydligare omfattar en övergripande nivå.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det finns en tydlig systematisk i arbetet med att följa upp och analysera frånvaro på individnivå men att analysen på övergripande nivå inte genomförs med samma systematik. Det förekommer att rektorn identifierar mönster även på övergripande nivå och utifrån dessa vidtar åtgärder, men det sker inte genom en systematisk analys med syfte att identifiera mönster utifrån exempelvis kön, årskurser, klasser och ämnen. Genom en systematisk analys på övergripande nivå, där mönster identifieras och förklaringar söks, kan det frånvaroförebyggande arbetet på övergripande nivå bli än mer träffsäkert.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att rektorn att på ett mer systematiskt sätt även analysera frånvaron på övergripande nivå. Exempel på parametrar som kan följas upp är skillnader mellan pojkar och flickor, årskurser och ämnen.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Här bedöms arbetssätten som används i det frånvaroförebyggande arbetet vid skolenheten. I detta ingår hur personalen arbetar för att uppmärksamma och hantera tidiga tecken på frånvaro. Hur samverkan faktiskt bedrivs samt om och hur gemensamma förhållnings- och arbetssätt tillämpas ingår också. Ytterligare en del är att olika perspektiv synliggörs i det praktiska arbetet med att motverka frånvaro. Det gäller både olika yrkeskategoriers perspektiv och hur elevernas perspektiv tas tillvara.

Skolinspektionen bedömer följande: Personalen arbetar i hög utsträckning för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare, representanter för elevhälsan och elever samt rektorns svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppmärksamma och hantera frånvaro

Skolenhetens personal arbetar systematiskt för att tidigt uppmärksamma och hantera tecken som kan leda till problematisk frånvaro. Det gör de genom att frånvaron registreras vid varje lektionsstart och om det är oanmäld frånvaro skickas ett automatrikt meddelande till vårdnadshavare

om att deras barn inte är i skolan. Samtidigt eftersöker personalen information om eleven och använder en chattfunktion för att snabbt kunna förmedla information emellan sig. Frånvaro är en stående punkt vid arbetslagens veckovisa möten. De går då igenom alla elever utifrån elevhälsans frånvarosammanställning och alla hjälper till med att bidra med information för att de ska få en så tydlig bild som möjligt av aktuella elevers skolsituation och eventuella orsaker till frånvaron. Exempelvis informerar mentorn om eventuella mönster i frånvaron utifrån vad som har framkommit i samtal med elev och vårdnadshavare och specialpedagogen framför om det är någonting särskilt som har observerats gällande kunskapsutvecklingen eller om någon annan har fångat upp något rörande sociala relationer. Vid dessa möten bestämmer de även om och hur de ska arbeta vidare och om ärendet ska anmälas till elevhälsoteamsmöte. Om det ska tas en ytterligare kontakt med elev eller vårdnadshavare bestämmer arbetslaget vem som gör det utifrån vem som har bäst relation med den det berör. I samtal med elev och vårdnadshavare används de framtagna intervjuguiderna vid behov. Alla kontakter med elev och vårdnadshavare gällande frånvaro noteras i respektive elevmapp. Skolenhetens rutiner som bland annat anger efter hur många frånvarodagar som en kontakt ska tas med elev och vårdnadshavare respektive med elevhälsan och rektorn finns som ett stöd och garant så att elevers frånvaro säkert uppmärksammas. Men såväl rektorn, personal från elevhälsan samt lärare uttrycker att om frånvaron kommer upp till det första steget som är tio frånvarodagar, då har redan frånvaron uppmärksamats och arbete med att ta reda på orsakerna påbörjats.

Samverkan och olika perspektiv

Skolenhetens personal samverkar fortlöpande i arbetet med att förebygga frånvaro och flera perspektiv används i det arbetet. Skolenhetens gemensamma rutiner och arbetssätt används och medför att såväl på arbetslagsmöten som elevhälsoteamsmöten efterfrågas och används olika perspektiv då mönster i elevers frånvaro uppmärksammas. Frånvaro är en stående punkt på mötena och i diskussionerna bidrar de olika professionerna med sina perspektiv på elevens situation, vilket ger en bredare förståelse av möjliga orsaker till frånvaron och vilka olika insatser som kan vara relevanta. Exempelvis kan kuratorn och specialpedagogen göra observationer i undervisningen och på raster för att undersöka var som kan föranleda frånvaro. Ett exempel på det är när de i arbetslaget hade identifierat att en elev plötsligt hade börjat få frånvaro i samband med läsårstart. Utifrån ytterligare kartläggning av frånvaroorsaken, då elevhälsans olika kompetenser och perspektiv togs till vara, framkom att det var när skoldagen började med ett visst ämne som eleven var frånvarande. Arbetslaget tillsammans med rektorn bestämde då att ändra i

schemat så att elevens skoldag inte skulle inledas med just det ämnet, vilket i sin tur ledde till att frånvaron upphörde.

Elevernas perspektiv i frånvaroarbetet

Elevernas perspektiv tas fortlöpande och systematiskt till vara i skolenhetens frånvaroförebyggande arbete. Rektorn använder underlag från sammanställningar av frånvaro, elevhälsosamtal och elevenkäter i sin analys. De olika sammanställningarna används såväl på individnivå som på gruppnivå som ett sätt att inhämta elevernas perspektiv i det frånvaroförebyggande arbetet. Utöver detta arbetar skolenhetens personal medvetet och strukturerat med att efterfråga elevernas synpunkter vid frånvaro. Det är tydligt uttalat att elevens bild av hens skolsituation ska efterfrågas och dokumenteras och att det är den som är bäst lämpad som samtalat med eleven. För att träffa rätt i det arbetet utvärderar personalen regelbundet relationerna till eleverna för att säkerställa att varje elev har en god relation med någon vuxen på skolenheten. Skolenhetens personal använder olika metoder för att öka förståelsen för och finna orsaker till elevers frånvaro. Exempel på det är att elevhälsans personal använder så kallade färgscheman där elever med hjälp av färger markerar vilka situationer, ämnen eller annat som fungerar bra eller mindre bra för att eleverna på ett bättre sätt ska kunna berätta om orsaker och vad skolan kan göra för eleven.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Vinterlycka

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Vinterlycka

X Malin Lundquist

Föredragande
Signerat av: Malin Lundkvist

I handläggningen av ärendet har även undervisningsrådet Kristina Svensson deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 9, 10 och 25 §§

4 kap. 4 och 5 §§

7 kap. 17 och 19 a §§

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Fria Maria barnskola den 14 och 15 september 2026. Besöket genomfördes av utredaren Sara Ahlstedt samt undervisningsråden Malin Lundquist och Kristina Svensson.

Fria Maria barnskola omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6 och leds av en rektor och en biträdande rektor. Totalt går cirka 230 elever vid skolenheten, varav cirka 100 elever i årskurserna 4–6, som granskningen omfattar. Huvudman för skolenheten är Friskolan Fria Maria barnskola ekonomiska förening.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med rektorn
- En intervju med lärare
- En intervju med representanter för elevhälsan
- Intervjuer med elever
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Rektorns svar på skriftliga frågor

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.